

Sygn. akt II C 817/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2016 roku

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie Wydział II Cywilny

w składzie :

Przewodniczący : SSO Katarzyna Sałaj - Alechno

Protokolant: Dominika Prus

po rozpoznaniu w dniu 16 września 2016 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa W. T.

przeciwko M. B.

o zapłatę

I. uchyla nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym tut. Sądu z dnia 17 czerwca 2011 r.

syg. II Nc 62/11 i oddala powództwo;

II. zasądza od W. T. na rzecz M. B. kwotę

21.280,00 (dwadzieścia jeden tysięcy dwieście osiemdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt II C 817/11

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 3 czerwca 2011 roku (data prezentaty biura podawczego k.2), powód W. T. wniósł o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, w którym Sąd zasądzi od pozwanej M. B. kwotę 375.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 30 czerwca 2010 roku do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu, powód wskazał, iż jest w posiadaniu weksla własnego wystawionego przez pozwaną w dniu 30 czerwca 2008 roku w W., opiewającego na sumę wekslową w wysokości 375.000 zł, z terminem płatności bez protestu w dniu 30 czerwca 2010 roku. Powód kupił powyższy weksel w dniu 16 października 2008 roku od remitenta K. K., co potwierdza indos umieszczony na wekslu. Został przy tym spełniony warunek z art. 38 ust. 1 prawa wekslowego o przedstawieniu weksla do zapłaty. Jako podstawę prawną roszczenia wskazał art. 101 pkt 2 i 3 prawa wekslowego, natomiast termin płatności weksla wynika z jego treści.

W dniu 17 czerwca 2011 roku, Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym (k.8), w którym nakazał pozwanej aby zapłaciła na rzecz powoda kwotę 375.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 30 czerwca 2010 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 4.688 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłaty albo wniosła w tym terminie do tutejszego Sądu zarzuty.

W dniu 15 lipca 2011 roku (k.14, koperta k.57), pozwana złożyła zarzuty od wydanego nakazu zapłaty, wnosząc o jego uchylenie w całości, o oddalenie powództwa, wstrzymanie wykonalności nakazu zapłaty oraz o zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

W treści uzasadnienia zarzutów, pozwana wskazała, iż nigdy nie wstawiała jakichkolwiek weksli „in blanco”, których wypełnienie skutkowałoby powstaniem zobowiązania wekslowego. Nie знаła przy tym osobiście K. K. na rzecz którego miała wystawić przedmiotowy weksel, a który w jej ocenie jest dokumentem sfalszowanym - podobnie jak indos, którego nieważność wynika z nieważności weksla. Nie istnieje zatem wewnętrzny stosunek prawny indosanta – K. K. i indosatariusza – powoda (z uwagi na nieważność weksla, który stanowi podstawę roszczeń). Weksel i indos zostały celowo spreparowane celem doprowadzenia do bezprawnego rozporządzenia majątkiem pozwanej w następstwie otrzymania przez powoda korzystnego dla niego rozstrzygnięcia w sprawie.

W dalszej części zarzutów, pozwana wskazała, iż zgodnie z zasadą ekwiwalentności świadczeń, powód nabywając weksel od K. K. powinien świadczyć na jego rzecz w sposób zbliżony do wartości weksla, który rzekomo otrzymał. Dlatego też koniecznym jest aby przedstawił dowody w postaci przelewów czy umów cywilnoprawnych.

Pozwana zaprzeczyła ponadto, aby weksel był jej przedstawiony do zapłaty. Nie zostały zatem spełnione przesłanki z art. 38 w zw. z art. 87 prawa wekslowego.

W końcowej części uzasadnienia zarzutów, pozwana wskazała, iż powód w okresie od 1 kwietnia 2002 roku do 30 kwietnia 2004 roku zatrudniony był w spółce (...) sp. z o.o., której prezesem we wskazanym okresie był mąż pozwanej. W tym samym czasie pracę na rzecz spółki świadczyła również pozwana. W konsekwencji powód miał dostęp do dokumentacji przez nią podpisywanej.

Postanowieniem z dnia 29 lipca 2011 roku (k.60), tut. Sąd wstrzymał wykonanie nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym z weksla w dniu 17 czerwca 2011 roku.

Postanowieniem z dnia 7 września 2011 roku (k.74), tut. Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu chemii kryminalistycznej na okoliczność ustalenia zakresu czasowego (czasu) umieszczenia wpisów na wekslu i na indosie datowanym na dzień 30 czerwca 2008 roku, w szczególności na okoliczność ustalenia, czy wpisy te zostały dokonane po dniu 7 stycznia 2011 roku.

Postanowieniem z dnia 4 grudnia 2012 roku (k.215), zawieszono niniejsze postępowanie na podstawie art. 177 § 1 pkt 4 k.p.c.

Wyrokiem z dnia 5 października 2015 roku (k.320), w sprawie o sygn. akt XII K 39/15, Sąd Okręgowy w Warszawie uznał oskarżonego W. T. za winnego popełnienia czynu z art. 310 § 1 i 2 k.k. w zb. z art. 272 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Wyrok powyższy został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 lutego 2016 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt II AKa 18/16 (k.339).

Postanowieniem z dnia 17 marca 2016 roku (k.344), tut. Sąd podjął zawieszzone postępowanie.

Ostatecznie precyzując swe stanowiska na rozprawie przeprowadzonej w dniu 16 września 2016 roku (k.355), powód wniósł o utrzymanie nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym w mocy. Pełnomocnik pozwanej wniósł o uchylenie nakazu zapłaty, oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 6- krotności stawki minimalnej.

Do zamknięcia przewodu sądowego, stanowiska stron pozostały niezmienione.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód W. T. w okresie od 1 kwietnia 2002 roku do 30 kwietnia 2004 roku pracował w firmie (...) sp. z o.o. w W., której Prezesem Zarządu był J. B. (mąż pozwanej). M. B. współpracowała z firmą męża – początkowo prowadząc samodzielną działalność gospodarczą, a od 2004 roku (po zrezygnowaniu z własnej działalności) już bez formalnego umocowania.

W okresie świadczenia pracy na rzecz firmy (...) sp. z o.o. w W. lub też w okresie kiedy powód występował z roszczeniami wobec firmy (tj. 2006 rok), W. T. wszedł w posiadanie kartki papieru na której były nakreślone własnoręcznie przez pozwaną słowa: „Razem”, „375 000,-”, „z pozdrowieniami” oraz jej podpis (...).

W 2008 roku, powód na awersie karty 3-ciej książki „Przypadek nie-przypadek” autorstwa K. K. (rzekomego indosanta) otrzymał dedykację od pisarza o treści: „Panu W. T.! K. K. 2008”. Po śmierci autora, powód chcąc podrobić rymesę, wyciął z kartki papieru pasek z zapiskami pozwanej, a z karty w książce – pasek ze wspomnianą dedykacją. Następnie na awersie pierwszej kartki z zapiskami pozwanej „Razem”, „375 000,-”, „z pozdrowieniami” oraz podpisem (...), podyktował nieustalonej osobie zapis o treści „W., dn. 30.06.2008 r. Dnia 30 czerwca 2010 r. zapłacę bez protestu za ten własny weksel na zlecenie K. K. ur. (...) kwotę trzysta siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych. Płatny w W.”. Na rewersie kartki powód podyktował natomiast: „Ustępuję na zlecenie Pani A. D. K. 2008” oraz „Ustępuję na zlecenie Pani M. Z. W. 08.10.2008.” – które wykreślił. Następnie z karty pochodzącej ze wspomnianej książki, powód wyciął fragment z dedykacją „Panu W. T.! K. K. 2008” i podyktował nieustalonej osobie zapis o treści: „Ustępuję na zlecenie: 16 października”. Kartki skleił na lewym obrzeżu, zanitował dwoma nitami i związał sznurem.

W powyższy sposób spreparowany dokument W. T. złożył w tut. Sądzie wraz z pozwem z weksla w postępowaniu nakazowym w dniu 3 czerwca 2011 roku.

Dowód: weksel (k.5-7), kserokopia umowy o pracę powoda (k.40-41,43), kserokopia świadectwa pracy powoda (k.44), odpis wyroku wraz z uzasadnieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 5 października 2015 roku (k.320), odpis wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 lutego 2016 roku (k.339).

Rekonstruuując stan faktyczny w niniejszej sprawie, Sąd Okręgowy oparł się na dowodach z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, a przede wszystkim na ustaleniach poczynionych przez sąd karny, którymi jest związany.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w całości.

Zgodnie z art. 11 k.p.c. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Jednakże osoba, która nie była oskarżona, może powoływać się w postępowaniu cywilnym na wszelkie okoliczności wyłączające lub ograniczające jej odpowiedzialność cywilną. Z przywołanego przepisu wynika, że sąd w postępowaniu cywilnym jest związany ustaleniami sądu karnego co do faktów, które stanowiły znamiona przypisanego sprawcy przestępstwa. Związanie dotyczy ustalonych w sentencji wyroku znamion przestępstwa, a także okoliczności jego popełnienia dotyczących czasu i miejsca, tj. elementów stanu faktycznego przestępstwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2005 r., sygn. akt III CK 642/04).

Prawomocnie zapadły w sprawie o sygn. akt XII K 39/15 przeciwko powodowi wyrok sądu karnego z dnia 5 października 2015 roku stał na przeszkodzie przyjęciu w niniejszym postępowaniu faktów czy okoliczności, które pozostawałyby w sprzeczności z tym wyrokiem i podważałyby znamiona przypisanego W. T. czynu.

Treść wyroku skazującego nie pozostawia żadnych wątpliwości – z opisu przypisanego powodowi czynu wynika, że dokonał on podrobienia środka płatniczego w postaci weksla, datowanego na dzień 30 czerwca 2008 roku.

W kontekście prawomocnego wyroku skazującego została podważona autentyczność dokumentu, na który powód powoływał się jako podstawę faktyczną dochodzonego pozwem roszczenia. W konsekwencji nie można było przyjąć, aby pozwana podpisała rzeczony weksel, na mocy którego zobowiązała się do zapłaty kwoty 375.000 zł, a której zapłaty powód aktualnie się domaga.

Weksel złożony do akt sprawy przez W. T. w celu wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym nie jest dokumentem autentycznym pochodzącym od pozwanej, ale dokumentem sfalszowanym. Nie istnieje zatem ważna czynność prawna z udziałem stron, którą weksel miał zabezpieczyć. Skoro weksel nie jest dokumentem prywatnym pochodzącym od M. B., lecz uzyskanym wbrew jej woli, nie istnieje żaden stosunek podstawowy pomiędzy stronami na zabezpieczenie którego miałby powstać weksel.

W orzecznictwie wyjaśniono, że w postępowaniu nakazowym opartym na wekslu kwestia ważności weksla jest badana przez sąd z urzędu. W pierwszej fazie tego postępowania ocena zasadności dochodzonego roszczenia jest ograniczona do prawidłowości wypełnienia weksla. W drugiej fazie, wywołanej wniesieniem zarzutów od nakazu zapłaty, dłużnik wekslowy może podnosić zarówno zarzuty formalne, jak i materialne, stanowiące środki obrony przeciwko zobowiązaniu wekslowemu, w tym również - w określonych warunkach - zarzuty dotyczące stosunku podstawowego. Jednakże nawet wtedy, gdy dłużnik nie podniósł zarzutów dotyczących ważności weksla, oceny w tym zakresie powinien sąd dokonać z urzędu. Wydanie nakazu zapłaty opartego na wekslu jest bowiem dopuszczalne jedynie wtedy, gdy weksel spełnia wymagania ważności w chwili dochodzenia praw z niego wynikających. Zatem zarówno w chwili wydawania wekslowego nakazu zapłaty, jaki w późniejszej fazie postępowania, sąd powinien z urzędu zbadać formalne wymagania ważności weksla, tj. ocenić, czy zostały spełnione wymagania przewidziane w art. 1 i art. 101 prawa wekslowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2004 r., V CK 60/04, OSNC 2005).

Przepis art. 101 ustawy z 1936 r. - Prawo wekslowe wymienia przesłanki, od spełnienia których uzależnione jest traktowanie dokumentu jako weksla własnego. Zgodnie z art. 101 pkt 7 tej ustawy weksel własny musi zawierać podpis wystawcy. Warunkiem zatem odpowiedzialności wekslowej dłużników wekslowych jest złożenie własnoręcznego podpisu na wekslu. Dług wekslowy wystawcy weksla własnego jest długiem związanym z jego osobą. Podpis wystawcy weksla określa się, bowiem jako wymóg konieczny zobowiązania wekslowego osoby wystawcy.

Reasumując zgodnie z art. 101 pkt. 7 w zw. z art. 102 zdanie pierwsze ustawy z 1936 r. - Prawo wekslowe weksel własny powinien zawierać podpis wystawcy wekslu, a jego brak skutkuje tym, że dokument nie będzie uważany za weksel własny. Podpisanie weksla przez wystawcę jest więc bezwzględna przesłanką jego ważności, a jego brak jest nieusuwalny i powoduje, że w ogóle nie można mówić o istnieniu weksla. W konsekwencji brak podpisu stanowi wadę formalną, która na podstawie art. 32 ustawy z 1936 r. - Prawo wekslowe podlega uwzględnieniu na korzyść pozwanej. Dokument złożony do przedmiotowej sprawy nie zawierał własnoręcznego podpisu pozwanej, co czyni już tej przyczyny rozważania w przedmiocie nieważności indosu za bezprzedmiotowe.

Powyżej przedstawione okoliczności musiały skutkować uchyleniem nakazu zapłaty w całości i oddaleniem powództwa na podstawie art. 496 k.p.c. w zw. z art. 11 k.p.c. w punkcie I. wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., zasądzając od przegrywającego powoda na rzecz wygrywającej pozwanej wynagrodzenie radcy prawnego ustalone na poziomie stawki minimalnej, opłatę skarbową od pełnomocnictwa oraz kwotę uiszczoną tytułem opłaty od zarzutów od nakazu zapłaty (punkt II. wyroku). Brak było podstaw do uwzględnienia żądania zasądzenia kosztów w wysokości sześciokrotności stawki minimalnej, gdyż podejmowanie czynności przez pełnomocnika w postępowaniu karnym nie mogą decydować o podwyższeniu stawki.